

Osmanlı Sosyalist Fırkası Paris Şubasının "İslâhat Programı"*

Osmanlı Sosyalist Fırkası cüz' veya küll politikasını reddeder. Bugünden itibaren kuvveden fiile çıkarmaya teşebbüs ettiği bir islahat programına maliktir.

1

Kuva-yı mülkiyenin hâkimiyet-i âmme veya ümmet esası üzerine zapt ve teshiri

- 1 — Bîlâ tefrik-i cins ve mezhep her türlü intihabatta rey-i âm veya rey-i umumi-i siyasi usuliyile intihabatın icrası.
- 2 — Matbuat ve içtimaat-ı umumiyyeye, hukuk-ı umumiye kefaleti altında hürriyet-i hakikiye itası.
- 3 — Matbuat üzerine kaleme alınan ve yapılan kavanin-i istisnaiyenin lâğvı.
- 4 — İçtimaat-ı mülkiyyeye hürriyet-i hakikiye itası.
- 5 — Hakk-ı intihap salâhiyeti için müddet-i ikametın nazar-ı itibara alınmayıp sinn-i matlûba malik her ferdin, her evlâd-ı vatanın memalik-i Osmaniyenin her cihetinde mebusluğa namzet olabilmesi.
- 6 — Vilâyat ve nevahiye hâkimiyet-i âmme cümle-i siyasesini temin edici idarî bir tevsi-i mezoniyet itası.
- 7 — Esrar ve hürriyet-i intihabatı temin için tedabir-i kanuniyenin intihazi.
- 8 — Hakk-ı teşebbüs-ü umuminin vaz'ı, yani menafi-i umumiye mesail-i siyasesi ve içtimaiyesi üzerine doğrudan doğruya evlâd-ı vatanın bîlâ vasıta hakk-ı kelâma malikiyeti ki buna "Referandom" usulü derler.

2

Mehakim-i adliyenin hâkimiyet-i âmme ve hukuk-ı ümmet üzerine teşkilân

- 1 — Bütün mehakim-i haziranın yerine, gerek mülkî ve gerek cinâyete ait olsun, intihabat cedveli üzerinden mehuz bir "Jüri" yani müteberan-ı ahalden müntehap bir meclis tarafından teşekkül ve behre-i ulûm ve fûnun-u tabiiye ve siyasesiye malik zevatın kefalet-i mutlakası altında müntehap hükâmın ikamesi.
- 2 — Jürinin rey-i âm usul-ü siyasesine riayetle istihzar olunan esamî listesinden intihap olunması.
- 3 — Ceza-yı idamın lâğvı.
- 4 — Mehakim-i berriye ve bahriyenin feshi.

3

Hukuk-ı eşhas ve ümmete tevfiakan allenin teşkili

- 1 — Kadınların hukuk-ı umumiyelerinde görülen adem-i müsavat kavanin-i hazirasının lâğvı.
- 2 — Usul-ü itlâkın suret-i ahrarane ve meşruada kavanin-i mevzua haline ircaı.

4

Talim ve tedrisin insanîyet, millet ve sanayiperverane bir surette tesisi

- 1 — Her derece için talim ve tedrisin meccanen olması.
- 2 — Derece-i iptidaiye için çocukların "İştirakiyet-i umumiye" masrafına olarak tedris ve talimi.
- 3 — Derece-i saniye ve âliye tedris ve taliminin badelimtihan tahsillerini suret-i müttehidede takip edebilecek havasa malik oldukları resmen tanılan çocukların ebeveyninin "İştirakiyet-i umumiyesi" masrafına icrası.
- 4 — Bir tedris-i âli-i avam tesis ve ihdası.
- 5 — Her üç derece tedris ve talimin Devlet tarafından taht-ı inhisara alınması.

5

Teavün-ü içtimai nokta-i nazarından vergi usullerinin ızaa-i umumiyesi

- 1 — İhtiyacı tabiiye-i iptidaiyeden madut mevad-ı istihlâke üzerine kolan vergilerin lâğvı.
- 2 — Servet-i sâmânın derece-i tezayüdü nispetinde muahharen yapılacak istatistike göre varidat üzerine resm-i müterakkinin vaz'ı.

6

Sanayide, ticarete, ziraatte sâ-yü amelın himayet-i kanuniyesi tahtında intizama alınması

- 1 — Haftada bir gün istirahat, yani amele istimal edenler tarafından yedi gün zarfında ancak altı günden fazla çalıştırmamak için "İstirahat-i isbuiye" namıyla kavanin-i içtimaiye tertibi.

- 2 — Sây-ü amel müddetinin sekiz saate tahdidı.
- 3 — Öndört yaşından aşağı olan çocukları tezgâhlarda, amelîyathanelerde çalıştırmaktan men için kavanin tesisi, rüşde bâliğ olanlar için yarım gün çalışmak ve terbiye ve tahsilleriyle mütenasip olacak surette sây-ü amelî müteharrik vaz'ı.
- 4 — Gece çalışmalarının kadın ve çocuklar için men'i. Gece sây-ü amelînin suret-i mutlakada lüzumuna ihtiyaç hissetmeyen bütün sanayi ile her sınıftaki gündelikçinin çalıştırılmasını men zımında kavanin-i meşruanın vaz'ı.
- 5 — Sanayi, ticaret, ziraat amele ve gündelikçisi için fennin iştirak ve itihadiyle Belediyeler tarafından hadd-i asgarî yevmiyelî fiyatların tespiti.
- 6 — Her ustaya gerek ceza ve gerek suret-i aharda amelînin yevmîsinden bir şey tenzil ettirmemek için tedabir-i kanuniye ihdası - amelîyathanelerin nizamname-i hususilerine amelelerin müdahalesi.
- 7 — Amelîyathaneler, fabrikalar, tezgâhlar, maden ocakları, ilâh... yerlerin yani yevmiye veya mahiye ile istimal olunan erbab-ı mesainin çalıştığı mahallerin hıfzıssihha nokta-i nazarından şerait-i fizyolojîyeyi tahrif emeyecek surette ve onu muhafazakâr kavanin için Devletle amele sendikaları tarafından müntehap müfettişlerin tayini.
- 8 — Her nevi sanayi, ticaret, ziraatte çalışan bütün yevmiyeciler "promomî" yani usta ile amelelerden müteşekkîl sulh mahkemelerinin tesisi.
- 9 — Mahpusinin sây-ü amelînin reji haline vaz'ı yani fiyatı sây-ü amelînin sendikaya dahil amelelere tediyeye edilen fiyatı sây-ü amele müsavi olması.
- 10 — Kadınların vaz'ı hamlından altı hafta evvel ve altı hafta sonra kanunen istirahat malik olmaları.

7

**Tabii ve iktisadî tehlike ve kazalara karşı teminat sigortaları
yani "Şirket-i İçtimaiye" teşkilî**

- 1 — Vakt-i tatil-i eşgal, ihtiyarlık, malûliyet, kaza, hastalık zamanlarında ve bu tehlikelere karşı ziraat, ticaret, sanayi erbabı sây-ü amelînin heyet-i mecmuasına tatbik edilmek üzere millet tarafından bir "Şirket-i İçtimaiye" usulünün tesis ve teşkilî.
- 2 — Amelelerin yevmiyeleri üzerinden hiçbir akçe alınmamak şartıyla, iki sülûsü sermayedarın, patron ustalar tarafından, bir sülûsü de Devlet tarafından ita edilmek üzere "Şirket-i İçtimaiye" sermayesinin tesisi.
- 3 — Kaza-i sây-ü amel kavaninin teşkil ve ihdasıyla bu kavaninin bilâ tefrik her millet amelesine tatbiki.
- 4 — "Şirket-i İçtimaiye" idaresinin işlerinde amelelerin iştirakiyle kontrol hakkına malik olabilmeleri.

8

**Devletin, vilâyetin, nevahtının sanayi ve ziraat umur-u nafia
hizmet-i umumîsinde tevsi-i mezuniyeti**

- 1 — Simendiferler, maden ocakları, bankalar, şirket ve ilâh şeylerin malî millî haline ircaı.
- 2 — Erbab-ı sây-ü amel için muahharen teşkil edilecek olan "Sây-ü Amel Borsaları"nın muavenetiyle bilâ ücret iş bulmak için "Hizmet-i Umumiye Ajansları" teşkilî.
- 3 — Sıhhat-i umumiyeyi himaye edici kavanin ile hıfzıssihha nokta-i nazarında kabîli iskân hanelerin inşasına nezaret edici bir hizmet-i millîye nahye tesisi.
- 4 — Devlet tarafından bir "İkraz-ı Zirai Bankası"nın teşkilî.
- 5 — Nahiyelerde, kazalarda, köylerde alât ve edevat-ı müştereke-i ziraiye satın almağa yardım eylemek, rençber erbabı sây-ü amelînin sendikaları tarafından nahiyelerin kontrolü tahtında idare olunur arazi-i müştereke iştirasına muavenet etmek üzere depozite mağazaları ihdas etmek için nevaht-i mezkûreye iane-i nakdiyede bulunmak.
- 6 — Ucuz icar ile iskâna kabiliyetli olan hanelerin reji usulü ile inşası, nahiyelerde nakliyatın, suların, tenviratın mülk-ü nahiyeye olmak üzere hizmet-i umumiyeye devairi şekline ircaı. Hizmet-i umumiyeye millîye kontrol ve idaresinin amele teşekkülât-ı içtimaiyesinin iştirakiyle usul-ü hâkimiyet-i amme üzere icrası. Hizmet-i umumiyeye Devlette yevmiye ve mahiye ile müstahdem erbabı sây-ü amele "Sendika" teşkiline dair hakk-ı içtimainin itası.

9

**Sulh-ü beynelmîlî siyasetini takip ve müdafaa-i memlekete hâdim
teşkilât-ı askerîye-i cedîdenin kabulü ile tatbiki**

- 1 — Ordu-yu daimî yerine "Mîlis Askerlerinin" yani ordu-yu milletin ikamesi, Hizmet-i askerîyenin tenkisi için lâzım gelen tedabirin ittihaz ve kabulü.
- 2 — Askerî Ceza Kanunnamesinin tadilî — Mücazat suretinde hizmet-i askerîye müddetinin tatvilinin men'i.
- 3 — Her ne tarzda olursa olsun, tecavüzî harpten içtinap olunması.
- 4 — İdame-i sulh için olmayan her türlü itilâf ve ittifaktan suret-i kat'îyede feragat edilmesi.
- 5 — Müstemlekât sevkîyat ve tecavüzat-ı askerîyesi fikr-i müstevliyanesinden ilelebed içtinap olunması.